

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.18.2.2023

Pan
Krzysztof Woś
Prezes Państwowego
Gospodarstwa Wodnego Wody
Polskie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola P/23/041 – realizacja działań na rzecz osiągnięcia dobrego stanu wód w Polsce.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Państwowego Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Zarząd Zlewni w Krośnie (dalej Zarząd).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Od dnia 30 sierpnia 2022 r. Pan Krzysztof Woś poprzednio stanowisko to zajmował Pan Przemysław Dacą od dnia 17 stycznia 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<i>Prowadzenie działań na rzecz osiągnięcia dobrego stanu wód lub jego poprawy, w tym osiągnięcia celów środowiskowych dla wód.</i>
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do dnia zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Paweł Rakowski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli Nr LRZ/114/2023 z dnia 10 lipca 2023 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹Dz.U. z 2022 r., poz. 623, w dalszej treści *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Zarząd podjął działania przygotowawcze, celem rozpoczęcia realizacji zadań wskazanych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. *w sprawie planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*³ (dalej Rozporządzenie z 2022 r.). Celem realizacji tych zadań opracowano harmonogram zgodnie, z którym winny one zostać wykonane do końca 2027 r., a Zarząd podjął działania w kierunku rozpoczęcia ich realizacji⁴. Ponadto Zarząd wykonywał zadania określone w art. 240 ust. 4 pkt 7 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne*⁵, w szczególności wydawał decyzje dotyczące możliwości korzystania z wód, wydawał opinie i postanowienia w sprawie potrzeby wydania oceny oddziaływania na środowisko oraz w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięć, prowadził postępowania administracyjne w sprawie wydania decyzji dotyczących pozwoleń wodnoprawnych, a także naliczał opłaty za pobór wód podziemnych i powierzchniowych.

1. Prowadzenie działań na rzecz utrzymania dobrego stanu wód lub jego poprawy, w tym osiągnięcie celów środowiskowych dla wód.

Opis stanu faktycznego

a) Właściwość miejscowa Zarządu obejmuje dorzecze Wisły.

W Rozporządzeniu z 2022 r., Zarząd został wskazany jako jednostka odpowiedzialna za realizację następujących działań:

- analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych (dwie jednolite części wód powierzchniowych),
- dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych (trzy jednolite części wód powierzchniowych),
- działania renaturyzacyjne (dziesięć jednolitych części wód powierzchniowych),
- kontrole funkcjonowania urządzeń do migracji ryb (jedna jednolita część wód powierzchniowych),
- monitoring skuteczności istniejących urządzeń do migracji ryb (jedna jednolita część wód powierzchniowych),
- ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe (pięć jednolitych części wód powierzchniowych).

Dla wskazanych czynności ustalono harmonogram działań, w którym określono, iż realizacja i wdrażanie tych zadań winno się zakończyć do 2027 roku, a w przypadku przeglądu pozwoleń wodnoprawnych, termin realizacji tego zadania określono na koniec 2024 roku.

(akta kontroli str. 281-339)

b) Zgodnie z art. 240 ust. 4 pkt 7 ustawy *Prawo wodne* do zadań Zarządu należy m.in. *realizacja i współdziałanie w realizacji działań służących prowadzeniu*

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz.U. z 2023 r. poz. 300, Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanowiący aktualizację dotychczasowego Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

⁴ Odstąpiono od oceny działalności Zarządu w zakresie realizacji zadań wynikających z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U z 2016 r., poz. 1911 i 1958), bowiem Zarząd nie został w tym rozporządzeniu wskazany jako jednostka realizująca zadania.

⁵ Dz.U. z 2023 r., poz. 1478

zrównoważonego gospodarowania wodami, w tym osiągnięciu celów, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 oraz w art. 61, w zlewniach.

Zarząd celem realizacji zadań służących prowadzeniu zrównoważonego gospodarowania wodami, realizował zadania wskazane w ww. przepisach, w szczególności, Zarząd w okresie objętym kontrolą, działając na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 sierpnia 2019 r. w sprawie rodzajów inwestycji i działań, które wymagają uzyskania oceny wodnoprawnej⁶, w związku z art. 397 ust. 3 pkt 2 lit. b, art. 425 ust. 1, art. 427 ust. 1 ustawy Prawo wodne wydał jedną decyzję w zakresie możliwości korzystania z usług wodnych, polegających na poborze wód powierzchniowych (2020 rok).

Ponadto Zarząd, działając na podstawie art. 64 ust. 3 i art. 77 ust. 1 pkt 4 i ust. 3 i 4 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w zw. z art. 397 ust. 3 pkt 2 lit. b ustawy Prawo wodne, w latach 2018 – 2023 wydał łącznie 1.046 opinii i postanowień w sprawie potrzeby wydania oceny oddziaływania na środowisko lub postanowień w sprawie uzgodnienia (lub odmowy uzgodnienia) warunków realizacji przedsięwzięć.

Zarząd w ramach swojej właściwości realizował również zadania utrzymaniowe (koszenie skarp i dna rowów, oczyszczanie skarp i potoków z roślinności i zakrzaczeń, usuwanie powalonych drzew, karczowanie pni, wycinka krzaków, planowanie powierzchni skarp i inne). Łącznie w okresie objętym kontrolą zrealizowano 617 takich działań (104 w 2018 roku, 89 w 2019 roku, 138 w 2020 roku, 76 w 2021 roku, 140 w 2022 roku i 70 w 2023 roku).

Zarząd przeprowadził łącznie (do końca lipca 2023 r.) 3.790 postępowań administracyjnych w sprawie wydania decyzji dotyczących pozwoleń wodnoprawnych, o których mowa w art. 389 pkt 1, pkt 2, pkt 6, pkt 7, pkt 8 i pkt 9 oraz art. 390 ust. 1 pkt 1a i pkt 1b ustawy Prawo wodne (579 postępowań w 2018 roku, 654 w 2019 roku, 752 w 2020 roku, 716 w 2021 roku, 693 w 2022 roku i 396 w 2023 roku), a także w latach 2018 – 2023 przeprowadził 16.215 postępowań o których mowa w art. 272 ustawy Prawo wodne, w sprawie naliczenia opłaty zmiennej za pobór wód podziemnych lub wód powierzchniowych oraz 5.110 postępowań w sprawie naliczenia opłaty stałej, o której mowa w art. 271 ustawy Prawo wodne.

(akta kontroli str. 281-339)

c) Analizą w zakresie realizacji na terenie właściwości miejscowej Zarządu inwestycji, objęto pięć zadań, na które wydatkowano łącznie 5.204.907,28 zł.

Wskazane zadania obejmowały:

- remont przelewu zbiornika przeciwpowodziowego Kańczuga,
- niezwłoczne wykonanie zabezpieczeń zapór bocznych zbiornika przeciwpowodziowego Kańczuga zgodnie z oceną stanu technicznego z dnia 24 listopada 2020 r.,
- remont powierzchni betonowych na przyczółkach i filarach jazu Zbiornik Wodny Rzeszów,
- roboty utrzymaniowe na terenie suchego zbiornika przeciwpowodziowego pn. kańczuga na rzece Mlecza Kańczucka w Manasterz, Siedleczka, gmina Jawornik Polski, Kańczuga,
- zasyp wyrw brzegowych oraz usunięcie zatorów na rzece Mlecza w km 28+700 – 38+900.

Każde ze wskazanych zadań zostało zrealizowane w terminach określonych w umowach, co zostało potwierdzone stosownymi protokołami odbioru.

⁶ Dz.U. z 2019 r., poz. 1752

Zadania te zostały wykonane w ramach Programu realizacji zadań związanych z utrzymaniem wód oraz pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną oraz w związku z usuwaniem skutków powodzi, która nastąpiła na terenie właściwości miejscowej Zarządu w 2020 roku.

Według wyjaśnień Prezesa, powyższe zadania nie były weryfikowane pod względem ich wpływu na osiągnięcie celów środowiskowych wód, ponieważ zostały uznane za prace utrzymaniowe, nie kwalifikujące się do przedsięwzięć wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 19 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, czy też działań określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 sierpnia 2019 r. w sprawie rodzajów inwestycji i działań, które wymagają uzyskania oceny wodnoprawnej.

(akta kontroli str. 281-507)

W latach 2018 – 2023 do dnia zakończenia kontroli, Zarząd na cele związane z utrzymaniem dobrego stanu wód, w tym jego poprawę wydatkował łącznie 575.375.70 zł. W ramach tych środków zrealizowano 4 zadania, tj.:

- opracowanie dokumentacji dotyczącej zadania polegającego na zwiększeniu zdolności retencyjnej zlewni cieku Żołynianka poprzez budowę jazu oraz budowę zbiornika w km 4+700-4+970 w m. Żołynia - nowa nazwa w PPI: Zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni cieku Żołynianka poprzez budowę czterech bystrzy żwirowo-kamiennych pełniących funkcję retencjonowania wód w km 4+700-4+970 w m. Żołynia,
- opracowanie dokumentacji dla zadania pn. zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni cieku Żołynianka poprzez remont stopnia wodnego oraz budowę zbiornika w km 3+262-3+430 w m. Żołynia,
- opracowanie dokumentacji dla zadania pn. zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni potoku Strzyganka poprzez odbudowę budowli piętrzącej,
- zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni rzeki Mrowla poprzez odbudowę budowli piętrzących.

W przypadku ostatniego ze wskazanych Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie wystąpiły o udzielenie pozwolenia wodnoprawnego do właściwego ministra.

W przypadku zadania polegającego na zwiększeniu zdolności retencyjnej zlewni potoku Strzyganka poprzez odbudowę budowli piętrzących Zarząd zlecił opracowanie dokumentacji projektowej. Projektu wykonawczego, specyfikacji technicznej, przedmiaru robót, kosztorysu inwestorskiego oraz przygotowanie materiałów do zgłoszenia robót budowlanych za kwotę 113.615.10 zł oraz opracowanie operatu wodnoprawnego oraz instrukcji gospodarowania wodą dla obiektów budowlanych – zastawek piętrzących, za kwotę 28.403.80 zł.

Dla zadania polegającego na zwiększeniu zdolności retencyjnej zlewni cieku Żołynianka poprzez budowę jazu oraz budowę zbiornika w km 4+700-4+970, Zarząd zlecił opracowanie koncepcji ekspertyzy w zakresie budowy urządzenia piętrzącego oraz wskazanie sposobu retencjonowania wody poprzez budowę zbiornika lub poprzez retencję korytowa, za kwotę 48.577.60 zł oraz opracowanie projektu technicznego, specyfikacji technicznej, przedmiaru robót, kosztorysu inwestorskiego, karty informacji przyrodniczej, operatu wodnoprawnego, oraz instrukcji gospodarowania wodą dla obiektów budowlanych za kwotę 72.866.40 zł.

W przypadku zadania polegającego na zwiększeniu zdolności retencyjnej zlewni cieku Żołynianka poprzez remont stopnia wodnego oraz budowę zbiornika w km 3+262-3+430 w miejscowości Żołynia, Zarząd zlecił opracowanie koncepcji ekspertyzy w zakresie budowy urządzenia piętrzącego oraz wskazanie sposobu retencjonowania

wody poprzez budowę zbiornika lub poprzez retencję korytową za kwotę 47.372.20 zł i opracowanie projektu technicznego, specyfikacji technicznej, przedmiaru robót, kosztorysu inwestorskiego, karty informacji przyrodniczej, operatu wodnoprawnego oraz instrukcji gospodarowania wodą do zgłoszenia robót budowanych, za kwotę 71.058.30 zł.

(akta kontroli str. 12-280)

d), e) Zarząd nie został wskazany jako podmiot odpowiedzialny za wykonanie zadań ochronnych i nie realizował tego rodzaju przedsięwzięć, zgodnie z ustaleniami planów zadań ochronnych i planów ochrony obszarów Natura 2000, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody*⁷, ani też nie realizował zadań związanych z odbudową ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych.

Według wyjaśnień Prezesa, *z uwagi na to, że nie wystąpiły przypadki ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych na terenie działania Zarządu Zlewni w Krośnie nie realizowano przedsięwzięć związanych z ich odbudową. Zgodnie z art. 118 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy o ochronie przyrody, w związku z art. 227 ust. 3 ustawy Prawo wodne, Zarząd Zlewni w Krośnie realizuje zadania polegające na utrzymaniu wód i pozostałego mienia Skarbu Państwa związanego z gospodarką wodną, w tym obwałowań oraz obszaru międzywala, w sposób zapewniający osiągnięcie lub utrzymanie celów środowiskowych dla wód.*

(akta kontroli str. 281-339)

f) Zarząd nie realizował zapisów Rozporządzenia z 2022 r. w zakresie zadań ochronnych przypisanych do realizacji Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej, ani Wojewódzkiemu Zarządowi Melioracji i Urządzeń Wodnych.

(akta kontroli str. 281-339)

g) Według wyjaśnień Prezesa, *Zarząd współpracował z podmiotami planującymi budowę lub modernizację instalacji wykorzystujących hydroenergię do wytwarzania energii elektrycznej. Współpraca ta polegała na informowaniu potencjalnych inwestorów o warunkach realizacji takich przedsięwzięć. Ponadto Zarząd opiniował potencjalne inwestycje w tym zakresie w przedmiocie potrzeb przeprowadzenia ich oceny oddziaływania na środowisko oraz w zakresie udzielania pozwoleń wodnoprawnych.*

Przedmiotowa współpraca realizowana była z uwzględnieniem osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód podziemnych, w tym dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych, wód powierzchniowych, w tym co najmniej dobrego stanu i potencjału ekologicznego, a także norm i celów wynikających z przepisów, na podstawie których zostały utworzone obszary chronione.

(akta kontroli str. 281-339)

2. Realizacja przez Zarząd zadań wskazanych w Programie wodno – środowiskowym kraju.

Zarząd w okresie objętym kontrolą nie przekazywał informacji na potrzeby sprawozdania, o którym mowa w art. 328 ust. 1 pkt 1 ustawy *Prawo wodne*.

Zarząd w toku swojej działalności realizował zadania wynikające z innych programów wodnych, w tym m.in. *Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, Programu Przeciwdziałania Skutkom Suszy, czy też Programu Przeciwdziałania Niedoborowi Wody*, natomiast w Rozporządzeniu z 2022 r. został wskazany jako jednostka odpowiedzialna za realizację następujących zadań:

- analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym

⁷ Dz.U. z 2023 r., poz. 1336

ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych,
- dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych,
- działania renaturyzacyjne,
- kontrole funkcjonowania urządzeń do migracji ryb,
- monitoring skuteczności istniejących urządzeń do migracji ryb,
- ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe.
Zarząd podjął działania przygotowawcze celem realizacji tych zadań, w szczególności przystąpiono do wykonywania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych oraz wydawania opinii z zakresu potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.
(akta kontroli str. 57-280)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Rzeszów, 30 listopada 2023 r.

Kontroler
Paweł Rakowski
starszy inspektor kontroli państwowej

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/